

Speltid: 27 min

Från: 13 år

Ämne: Historia, Svenska, Bild

Produktionsland:
Frankrike, 2016

Svensk version:
© Cinebox, 2016

Ansvarig utgivare:
Ann Nordström

Filmmr: 1729

**För ytterligare
källinformation:**
Kontakta Cinebox
08-445 25 50

Konstverk speglar sin tid

Programmen i serien undersöker konsthistorien på ett nytt sätt. Varje film analyserar ett konstverk, och lyfter samtidigt detaljer i målningarna för att berätta om den tidsanda som rådde. Genom bildanalysen och dess tolkningar framträder en rik bild av en historisk epok, som belyser allt från krig, ekonomi, revolution, tro eller vetenskap.

Hovdamerna, 1656

1600-talets mitt var en guldålder i Madrid. Slottet Alcázar, som byggts av de muslimska härskarna på 800-talet, hade blivit ett kungligt palats och säte för det spanska hovet. Byggnaden blev en symbol för storslagenheten i det Habsburgska kungadömet Spanien. Filip IV härskade över ett imperium som bestod av Iberiska halvön och Aragonien, Kastilien och Portugal, södra delen av Nederländerna, Sicilien, Neapel och Milano, Mexiko, Peru och de portugisiska handelsstationerna i Indien. Kungen var en av tidens största konstmecenater och gav ekonomiskt stöd till flera konstnärer. En av dem var hovmålaren Diego Velázquez. År 1656 färdigställde han "Hovdamerna", som kom att bli ett av hans mest kända verk.

Men vad föreställer tavlan och vad är det för familj som visas och vad säger motivet om konstnären, landet och epoken i en historisk kontext? Tavlan hänger idag på Pradomuseet i Madrid.

Målningen Hovdamerna föreställer Margarita Theresa, kungens yngsta dotter, och hennes två hovdamer. Konstverket berättar mycket om den tid i vilken konstnären var verksam. Det första exemplet är ett föremål. Den ena hovdamen räcker flickan en bricka med en boquaron – en liten vattenkanna i lera. Enligt de rådande sederna skulle kvinnor äta en boquaron för att behålla sin vita hy. Men den lilla kannan är bara en liten del av symboliken i tavlan. Vid det spanska hovet fanns flera dvärgar, som brukade användas när ett porträtt skulle målas av någon i hovet. Genom att avbilda en hovperson tillsammans med en dvärg kontrasterades storleksskillnaden, och hovpersonens storhet förstärktes. Det var också vanligt att kvinnor avbildades med en vid kjol, som skulle inge en känsla av svåråtkomlighet och avstånd.

I tavlan finns mycket att upptäcka i bakgrunden och förgrunden. Karaktärerna vi ser riktar blicken åt samma håll och experter har kommit fram till vad de tittar på.

Hovdamerna målades 1656 men omarbetades senare. Kungens yngsta dotter i tavlans centrum skulle så småningom, efter åratals förhandlingar, giftas bort med kusinen Ludvig den IV i Frankrike, vilket kom att påverka maktbalansen länderna emellan.

Genom att studera konstverk och deras historiska kontext kan vi lära oss mycket om de sammanhang som de är sprungna ur. Velázquez skulle bli en framstående konstnär med en god relation till det spanska kungahuset. Hans lek med speglar och illusioner visar inte bara vilken stor konstnärlig frihet han avnjöt, utan också hur han med sin konst kunde påverka minnet av den tid han var verksam i.

Nyckelord

Diego Velázquez, spanska stormaktstiden, barock, illusionism, hovdamerna, konst, habsburgska kungadömet, konsthistoria, bildanalys, måleri, tavla, symbol, 1600-tal, Spanien, kolonialism, optiska leksaker, kristendom

Diskussionsfrågor

Historia:

1. Varför hade de spanska hovdamerna så vida kjolar?
2. Varför blev infantinnans äldre syster bortgift? Vad ledde äktenskapet till?
3. Vilken roll spelade de spanska hovdärgarna? Vad kallades de?
4. Med hjälp av kungen togs Velázquez upp i Santiago-orden 1658 och deras symbol kan ses på Velázquez klädesplagg i tavlan. Vad stod orden för och vad säger den om människors tankevärld under perioden?
5. Hur kom det sig att Spanien var ett så stort land under perioden?
6. Ta reda på mer om den Pyreneiska Freden! På vilket sätt var det spanska kungahuset inblandat?
7. Vilken händelse brukar man referera till som slutet av den spanska stormaktstiden? Förklara vad som hände!
8. Hur var det att leva i det spanska hovet, tror du?
9. Hur tror du att det var att vara kvinna på den här tiden?
10. Hur tror du att det var att vara barn på den här tiden?
11. Kan man säga att konstverk är historiska dokument? Diskutera!

Bild:

1. Vad kallas den konstgenre som Velázquez verkade inom?
2. Varför anses Velázquez vara en väldigt viktig konstnär, tror du?
3. Varför anser man att man vet vad karaktärerna i tavlan tittar på?
4. Vem avbildas i spegeln i målningen?
5. Varför omarbetade de tavlan senare? Diskutera!

Övning för svenska:

Tänk dig att du ska planera en målning, en tavla, som ska ses av människor som lever flera hundra år efter oss. Beskriv i text hur du skulle måla en tavla som symbol över vår egen tid. Hur skulle motivet se ut? Vad skulle finnas i bild och varför? Om du har personer med på tavlan, vilka skulle det vara och varför? Hur skulle du placera de olika objekten i tavlan. Vad skulle vara i förgrunden, i centrum, i bakgrunden och varför? Skulle du använda några särskilda färger?

Här kan du hämta mer information

<https://www.nationalgallery.org.uk/artists/diego-velazquez> - The National Gallery i London berättar mer om Velázquez. Sidan är på engelska.

http://www.metmuseum.org/toah/hd/vela/hd_vela.htm - Mer information om Velázquez från The Metropolitan Museum of Art. Sidan är på engelska.

<http://www.so-rummet.se/kategorier/historia/varldens-lander-historia/europa-historia/spaniens-historia> - SO-rummet om Spaniens historia.

<http://www.so-rummet.se/kategorier/inkquisitionen> - SO-rummet om inkquisitionen

<http://www.so-rummet.se/kategorier/historia/nya-tiden/ekonomi-och-handel-1500-1776> - SO-rummet om nya tiden

http://www.nationalmuseum.se/Global/PDF/Skolan/nationella_provet_ht_09/skola_npht09_bildanalys.pdf - Nationalmuseums guide till bildanalys.

<http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/i/illusionism> - Konstmuseet Tate om illusionismen.

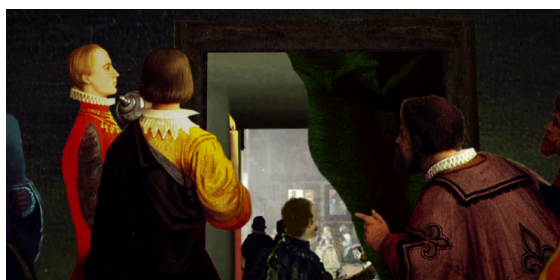
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/illusionistisk-bildkonst> - Nationalencyklopedin om illusionistisk bildkonst.

www.ne.se - Nationalencyklopedin

<https://duckduckgo.com/> - En sökmotor som inte spårar dig

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheters skolsajt

<http://www.cinebox.se/> - Cinebox hemsida

Serien *Konstverk speglar sin tid* passar bra för ämnesövergripande undervisning i historia, bild och svenska. Här enligt det centrala innehållet i Lgr11 och Gy11, se www.skolverket.se:

I årskurs 7-9, bild, Lgr11

- Redskap för bildframställning:

"Former, färger och bildkompositioner samt deras betydelsebärande egenskaper och hur dessa kan användas i bildskapande arbete"

- Bildanalys:

"Bilder som behandlar frågor om identitet, sexualitet, etnicitet och maktrelationer och hur dessa perspektiv kan utformas och framställas",

"Samtida konst- och dokumentärbilder samt konstverk och arkitektoniska verk från olika tider och kulturer i Sverige, Europa och övriga världen. Hur bilderna och verken är utformade och vilka budskap de förmedlar" samt

"Ord och begrepp för att kunna läsa, skriva och samtala om bilders utformning och budskap"

I årskurs 7-9, historia, Lgr11

- Hur historia används och historiska begrepp:

"Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar"

- Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700–1900:

"Den ökade världshandeln mellan Europa, Asien, Afrika och Amerika."

- Imperialism och världskrig, cirka 1800–1950:

"Den europeiska dominansen, imperialism och kolonialism."

Kursmål Gy11 Historia 1b, 100 poäng

Centralt innehåll

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

"Den europeiska epokindelningen utifrån ett kronologiskt perspektiv. Förhistorisk tid, forntiden, antiken, medeltiden, renässansen och upplysningstiden med vissa fördjupningar. Problematisering av historiska tidsindelningars beroende av kulturella och politiska förutsättningar utifrån valda områden..."

Svenska 1 gy11

"Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier."

Svenska 2 gy11

"Svenska och internationella författarskap, såväl kvinnliga som manliga, och skönlitterära verk, vilket även inkluderar teater samt film och andra medier, från olika tider och epoker. Relationen mellan skönlitteratur och samhällsutveckling, dvs. hur skönlitteraturen har formats av förhållanden och idéströmningar i samhället och hur den har påverkat samhällsutvecklingen."